

Problémové chování u dětí

Čí je to problém? • EDU WEEK

Lenka Krejčová | DYS-centrum Praha

DYS-centrum®
Praha

DO CHATU JEDNO SLOVO

Které chování dítěte vás nejvíc vyčerpává?

Nehledáme teď řešení. Jen si všímáme, s čím do
webináře přicházíme.

**Chování je pozorovatelné.
„Problémové“ se stává ve vztahu k očekávání, situaci a
možnostem dítěte.**

**Dítě potřebuje podporu ke změně. Dospělý nese odpovědnost za podmínky
a způsob reakce.**

Vidíme chování. Nevidíme automaticky jeho příčinu.

CO VIDÍME

vykřikování, odbíhání

odmítání a provokace

útok, ničení, nadávky

stažení, sabotování, „nicnedělání“

CO MŮŽE BÝT POD TÍM

přetížení nebo stres

oslabená inhibice a pracovní paměť

nejasný úkol, strach ze selhání

potřeba kontaktu, kontroly či

senzorické regulace

Je to „nechce“, nebo „zatím nedokáže“?

KAPACITA × MOTIVACE

KDYŽ PŘEDPOKLÁDÁME „NECHCE“

zvyšujeme tlak

opakujeme pokyn hlasitěji

přidáme důsledek

často vyvoláme další odpor

KDYŽ OVĚŘUJEME „CO MU BRÁNÍ“

zmenšíme první krok

zviditelníme čas a pořadí

nabídneme omezenou volbu

ověříme porozumění a stav

Chování obvykle něco řeší — ptejme se co

FUNKČNÍ POHLED

UNIKNOUT

nároku, hluku, studu, nejistotě

REGULOVAT

pohyb, napětí, smyslové přetížení

PŘEDVÍDAT

udržet kontrolu v nejisté situaci

ZÍSKAT

pozornost, věc, činnost, vliv

SDĚLIT

„nevím“, „bojím se“, „je toho moc“

OPAKOVAT

vzorec, který dříve fungoval

Popis bez nálepky otvírá cestu k řešení

NÁLEPKA

Je drzý.

Sabotuje hodinu.

Je agresivní.

Schválně mě ignoruje.

POZOROVATELNÝ POPIS

Po pokynu se směje a odpoví: „A proč?“

Při samostatné práci třikrát odejde od stolu.

Uhodil spolužáka otevřenou dlaní.

Dívá se z okna a po oslovení nereaguje.

Před reakcí si položíme čtyři otázky

RYCHLÁ MAPA

STAV

Jak vysoká je aktivace? Únava, hlad, bolest, hluk?

DOVEDNOST

Co má dítě udělat — a umí to právě teď?

POTŘEBA / FUNKCE

Čemu se vyhýbá nebo co se snaží získat?

PROSTŘEDÍ

Co situaci spouští a co ji nevědomky udržuje?

Místo dojmu sbírejme krátká data: S–A–B–C

JEDNODUCHÉ POZOROVÁNÍ

STAV

únava, hlad, hluk,
napětí, tempo

PŘED

pokyn, přechod,
chyba, čekání,
konflikt

CHOVÁNÍ

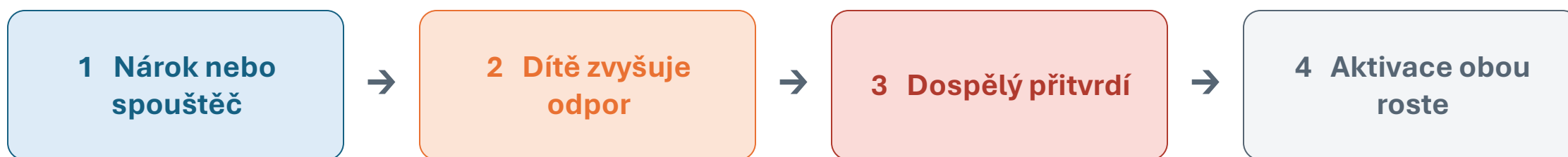
co přesně dítě
udělalo nebo řeklo

POTOM

co získalo, čemu
uniklo, jak
reagovalo okolí

Hledáme opakující se vzorec, ne viníka.

Začarovaný kruh: tlak dospělého zvyšuje odpor dítěte

Nejrychleji lze kruh přerušit tam, kde máme největší kontrolu: u vlastní reakce.

Stav dospělého je součástí intervence

KOREGULACE ZAČÍNÁ U NÁS

KDYŽ JSEM V POPLACHU

mluvím rychleji a více

vidím úmysl místo signálu

potřebuji okamžitou poslušnost

snadněji zesměšním nebo vyhrožuji

KDYŽ JSEM DOSTATEČNĚ REGULOVANÝ/Á

držím krátkou a jasnou hranici

snižuji hlas i množství slov

vidím další bezpečný krok

odkládám rozbor na později

Vyzkoušejme si 45 sekund před reakcí

MIKROAKTIVITA

1

OPORA

Opřete chodidla
nebo záda.

2

VÝDECH

Nechte výdech o
něco delší — bez
nucení.

3

UVOLNĚNÍ

Povolte čelist a
snižte ramena.

4

ZÁMĚR

Jakou jednu větu
chci říct?

Cílem není „být v zenu“. Cílem je získat půl vteřiny v průběhu volby.

Koregulace není kapitulace

KOREGULACE ZNAMENÁ

půjčit dítěti klid, jazyk a strukturu

snížit zbytečnou zátěž

držet bezpečnou hranici bez
ponížení

postupně vracet volbu dítěti

KOREGULACE NEZNAMENÁ

dovolit ubližování

splnit každý požadavek

vyřešit za dítě všechny důsledky

používat uklidnění jako podmínku
poslušnosti

Nejprve stav, potom vztah, teprve pak rozum

ZPŮSOBY REGULACE

DÍKY REGULACI SE NÁŠ STAV PŘIZPŮBOUJE SITUACI, VE KTERÉ SE NACHÁZÍME

Zdroj: Tre former for regulering. Perry, 2020b. Endret med tillatelse © 2007 - 2020

Reakci volíme podle stavu dítěte

TŘI ORIENTAČNÍ ZÓNY

DOSTUPNÝ STAV

dítě vnímá, zvládne krátký dialog,
může volit

učíme, domlouváme, reflektujeme

ZVÝŠENÁ AKTIVACE

zrychlení, neklid, odpor, zúžená
pozornost

**zjednodušíme, nabídneme oporu a
dvě možnosti**

POPLACH / ODPOJENÍ

útok, útěk, strnutí, zahlcení nebo
kolaps

**bezpečí, minimum slov, prostor,
koregulace**

| V poplachu nepřidáváme další kognitivní nárok

**Dlouhé vysvětlování
+ otázky „proč?“
+ morální apel
+ hrozba budoucím trestem**

**více zátěže,
menší dostupnost
pro spolupráci**

Rozbor patří až do chvíle, kdy dítě i dospělý znovu dokážou přemýšlet.

Co pomáhá v daném okamžiku

PŘI VYSOKÉ AKTIVACI

zajistit bezpečí a snížit podněty

mluvit pomalu, krátce, konkrétně

nabídnout pohyb, oporu nebo prostor

dát dvě bezpečné možnosti

zůstat dostupný bez nátlaku

PO NÁVRATU K DOSTUPNOSTI

pojmenovat, co se stalo

ověřit funkci a spouštěče

nacvičit náhradní reakci

napravit škodu a obnovit vztah

upravit podmínky pro příště

CLIDO: krátký jazyk pro vědomou seberegulaci

CLIDO

**METODA
CLIDO**

Obecný postup vědomé seberegulace

PRO DĚTI

PRO DOSPĚLÉ

SAMOSTATNĚ • VE VZTAHU • V KAŽDODENNÍ PRAXI

DĚTI	DOSPÍVAJÍCÍ	DOSPĚLÍ

Všimnu si → Pojmenuji → Vyberu si
→ Ověřím a vrátím se

Čtyři kroky CLIDO drží stejnou strukturu

1

VŠIMNU SI

Co se děje v těle,
pozornosti nebo
okolí?

2

POJMENUJI

Jak tomu teď
pracovně rozumím?
„Nevím“ platí.

3

VYBERU SI

Co bezpečného
krátce vyzkouším?

4

OVĚŘÍM A VRÁTÍM SE

Pomohlo? Jaký je
nejmenší další krok?

„Nepomohlo“ je informace, ne selhání člověka.

Méně slov, méně soudu, více orientace

MÍSTO TOHOTO...

„Kolikrát ti to mám říkat?“

„Proč to zase děláš?“

„Okamžitě se uklidni!“

„Jestli nepřestaneš, tak uvidíš.“

ZKUSTE...

„Teď první krok: sešit na stůl.“

„Co se dělo těsně předtím?“

„Zastavím tě. Jsem tady.“

„Nenechám tě ubližovat. Můžeš stát tady, nebo o krok dál.“

Prevence je účinnější než hrdinství v krizi

PŘEDVÍDAT

vizualizovat pořadí, přechody a konec

ZMENŠIT

objem, počet kroků nebo množství podnětů

NACVIČIT

náhradní větu či strategii v neutrální chvíli

NABÍDNOUT VOLBU

dvě bezpečné varianty, ne otevřený chaos

POSÍLIT ÚSPĚCH

všimnout si konkrétního zvládnutí dřív než problému

Během situace: bezpečí, méně slov, jeden další krok

1

Zkontroluji bezpečí

zastavím ubližování,
odstraním riziko

2

Reguluji sebe

zpomalím hlas,
postoj i tempo

3

Snížím zátěž

krátká věta, méně lidí,
méně podnětů

4

Nabídnu dvě možnosti

obě jsou pro
dospělého přijatelné

5

Neučím v krizi

rozbor, důsledek a
návlek počkají

Když situace sílí, zmenšujeme řeč — nezvětšujeme ji.

Po situaci: oprava vztahu a učení bez ponížení

VRÁTIT KONTAKT

„Jsem rád/a, že už spolu můžeme mluvit.“

POPSAT

Co se stalo — krátce, konkrétně, bez nálepky.

POCHOPIT VZOREC

Co bylo předtím? Co dítě potřebovalo?

NACVIČIT NÁHRADU

Co může příště udělat nebo říct dříve?

NAPRAVIT

Přiměřená restituce, omluva, úklid, obnovení bezpečí.

Kdy běžná podpora nestačí

VYHLEDEJTE ODBORNOU POMOC

obtíže dlouhodobě narušují školu,
rodinu nebo vztahy

podpora opakovaně nefunguje nebo se
stav zhoršuje

je podezření na ADHD, trauma, úzkost,
poruchu nálady či učení

objevují se výrazné změny spánku, jídla
nebo fungování

JEDNEJTE IHNEDE

bezprostřední ohrožení dítěte či okolí

sebepoškozování nebo sebevražedné
myšlenky

závažné násilí, ztráta kontaktu s realitou

podezření na týrání, zneužívání nebo
akutní ohrožení

Sedmidenní experiment: změňte jednu věc u sebe

1 Vyberu jedno opakované chování.

2 Třikrát zapíšu S–A–B–C bez nálepky.

3 Zvolím jednu preventivní změnu.

4 Připravím si jednu krátkou větu pro eskalaci.

5 Ověřím: co se změnilo u dítěte — a co u mě?

Malá změna, opakovaná dostatečně dlouho, dá více informací než deset zásahů najednou.

Změna začíná u dospělého

Regulovat • připojit se • učit

Dotazy a diskuse

DYS-centrum®
Praha

Zpětná vazba

Webinář Problémové chování u
dětí 26.8.2026, 14:15 - 15:45

